

VERSTEGEN
accountants en adviseurs
50 jaar

Concept Accountantsverslag 2021

Gemeente Diemen

verstegenaccountants.nl

VERSTEGEN
accountants en adviseurs
50 jaar

Noordendijk 207
Postbus 574
3311 RN Dordrecht

T. (078) 648 15 55

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Diemen
Postbus 191
1110 AD DIEMEN

Dordrecht, 24 mei 2022

Ref.: 904/WdV/ED/AH

Betreft: Concept Accountantsverslag controle jaarrekening 2021 gemeente Diemen

Geachte leden van gemeenteraad,

Overeenkomstig uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2021 van gemeente Diemen gecontroleerd. In overeenstemming met *artikel 393 lid 4 Burgerlijk Wetboek Boek 2* en *Controlestandaard 260 Communicatie met de met governance belaste personen*, brengen wij verslag aan u uit over onze bevindingen.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het *Controleprotocol WNT*. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel vastgesteld op € 1.519.000 voor fouten en op € 4.557.000 voor onzekerheden. Afwijkingen als gevolg van fraude of fouten zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de daarop berustende bepalingen. Het college is tevens verantwoordelijk voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken.

De door ons gecontroleerde jaarrekening 2021 geeft een eigen vermogen aan per 31 december 2021 van afgerond € 34,4 mln. (2020: € 22,8 mln) en een voordelig resultaat over 2021 van € 1.983.000 na mutaties in de reserves (2020: € 329.000.). Het college heeft ons kenbaar gemaakt dat deze jaarrekening (versie met datum 4 mei 2022) is vastgesteld op 10 mei 2022 en dat de jaarrekening ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeenteraad van 16 juni 2022.

Het Meerjarenperspectief Grondzaken Jaarrekening 2021 is (ongewijzigd) door het college vastgesteld op 10 mei 2022. In de vergadering van de gemeenteraad van 16 juni 2022 zal het Meerjarenperspectief Grondzaken Jaarrekening 2021 worden behandeld met als doel goedkeuring.

Wij geven, na goedkeuring door de raad op 16 juni 2022 van het Meerjarenperspectief Grondzaken Jaarrekening 2021, bij deze jaarrekening een goedkeurende controleverklaring af, bestaande uit een goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid en een goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid.

In het geval dat de door ons gecontroleerde jaarrekening nog wordt gewijzigd en/of niet op de datum van onze controleverklaring wordt vastgesteld, verzoeken wij u om per omgaande contact met ons op te nemen over de dan ontstane situatie.

Wij benadrukken dat dit accountantsverslag uitsluitend bedoeld is om u te informeren over onze controlebevindingen en aanbevelingen. Belanghebbenden kunnen u vragen om een afschrift van onze rapportage(s) voor hun beoordeling van de financiële stand van zaken van gemeente Diemen en van de risico’s in de bedrijfsvoering. Wij benadrukken dat wij niet aansprakelijk zijn voor eventuele gevolgen van externe verspreiding.

Wij vertrouwen erop u met dit verslag voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid om het nader toe te lichten.

Hoogachtend,

W.P. de Vries RA

INHOUDSOPGAVE

1. Gemeente Diemen in beeld 5

2. Onze belangrijkste boodschappen 6

3. Algemene ontwikkelingen 8

3.1. Impact uitbraak coronavirus 8

4. Vermogen, resultaat en continuïteit 8

4.1. Algemeen 8

4.2. Analyse vermogen en resultaat en resultaatontwikkeling 9

4.3. Financiële positie en continuïteit 9

4.4. Weerstandsvermogen 10

5. Jaarverslag 11

6. Interne beheersing 12

6.1. Algemeen 12

6.2. VIC-functie 12

6.3. Normenkader en toetsingskader rechtmatigheid 12

6.4. Rechtmatigheidsverantwoording 13

6.5. Verplichte rapportering door accountant over fraude en continuïteit 13

7. Controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2021 14

7.1. Het verloop van de controle 14

7.2. Grondontwikkeling 14

7.3. Sociaal domein 16

7.4. Begrotingsrechtmatigheid 18

7.5. WNT-verantwoording 19

7.6. EU-aanbesteding 20

7.7. Sportbedrijf 21

7.8. SiSa-verantwoording 21

7.9. IT-beheersing 24

7.10. Vennootschapsbelasting (Vpb) 25

8. Evaluatie bevindingen rechtmatigheid en getrouwheid 25

8.1. Verwerking van geconstateerde afwijkingen 26

9. Overige onderwerpen 26

9.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing 26

9.2. Onafhankelijkheid 27

10. Slot 27

1. Gemeente Diemen in beeld

In onderstaand overzicht geven wij een totaalbeeld van de financiële positie en interne beheersing van de gemeente Diemen met verwijzingen naar de verdere uitwerking in dit verslag.

- Geen noemenswaardige bevindingen
- Geen tekortkomingen, wel relevante bevindingen en/of aandachtspunten
- Beperkte tekortkomingen en/of bijzondere aandachtspunten
- Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een verhoogd risico/verhoogde impact
- Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een hoog risico/grote impact

Onderwerp	Bevindingen 2021 (x. € 1.000)	§	Signalering	
			2021	2020
FINANCIËLE POSITIE				
Gerealiseerde resultaat	Saldo van baten en lasten (€ 1.983) als % van totale baten (€ 153.948).	> 0% < 0% < -2%		
Vermogenspositie	Eigen vermogen (€ 34.400) als % van totale baten (153.948).	> 50% > 25% < 25%		
Vermogenspositie	Eigen vermogen (€ 34.400) als % van totaal vermogen (€ 124.184).	> 30% > 10% < 10%		
Weerstandsvermogen	Beschikbaar weerstandsvermogen als factor van benodigde weerstandscapaciteit.	> 1,5 > 1,0 < 1,0		
INTERNE BEHEERSING				
Jaarrekeningproces	Totaalbeeld, gegeven de omvang van de organisatie: Toereikend Tekortkomingen Ontoereikend			
(Verbijzonderde) interne controle				
Aanbestedingen				
Grondexploitaties				
Sociaal domein				

2. Onze belangrijkste boodschappen

Goedkeurende verklaring getrouwheid en rechtmatigheid
Wij hebben de controle van de jaarstukken 2021 van de gemeente Diemen afgerond. Op basis van de door ons uitgevoerde controle verstrekken wij een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid bij door de raad op 16 juni 2022 vast te stellen (aangepaste) jaarrekening. Het college heeft deze jaarrekening op 10 mei 2022 vastgesteld. De gemeenteraad is voornemens op 16 juni 2022 het Meerjarenperspectief Grondzaken Jaarrekening 2021 vast te stellen.

Het totaal aan niet te corrigeren fouten (financiële onrechtmatigheden) en de resterende fouten en onzekerheden zijn opgenomen onder hoofdstuk 8 Evaluatie bevindingen rechtmatigheid en getrouwheid.

Financiële positie
Het gerealiseerde resultaat over 2021 voor reservemutaties bedraagt € 11,6 miljoen. Nadat per saldo in 2021 € 9,6 miljoen aan de reserves is gedoteerd, resteert een resultaat na reservemutaties van € 1,98 miljoen. De verschillen worden adequaat toegelicht in de jaarstukken in paragraaf Toelichting staat van baten en lasten per programma. De oorzaak voor het resultaat voor reservemutaties houdt grotendeels verband met de mutaties in de grondexploitaties.

In de gewijzigde begroting 2021 is een resultaat opgenomen van € 200.000 negatief. De afwijking met het werkelijke resultaat over 2021 is met name het gevolg van de grondexploitaties. Over het verschil tussen de gewijzigde begroting 2021 en de realisatie 2021 van het resultaat voor reservemutaties en het resultaat na reservemutaties is de raad geïnformeerd.

De opbouw van het rekeningresultaat 2021 is als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2021**	**Gewijzigde begroting 2021**	**Realisatie 2021**
Baten	101.672	109.368	151.574
Lasten	102.246	109.872	139.969
Exploitatieresultaat	**-572**	**-504**	**11.605**
Onttrekkingen aan reserves	1.143	2.515	2.374
Toevoegingen aan reserves	530	1.810	11.997
Saldo reservemutaties	**613**	**705**	**-9.623**
Resultaat na reservemutaties	**41**	**201**	**1.983**

Voor inzicht in de belangrijkste kengetallen van de gemeente Diemen verwijzen wij naar onze opmerkingen in paragraaf 4.3 Financiële positie en continuïteit.

Europese aanbesteding
Onderdeel van de (verbijzonderde) interne controle en de externe controle is een toets op de juiste naleving van (externe) Europese aanbestedingsregels. Diemen heeft vastgesteld en gerapporteerd dat een aantal inkoopopdrachten door Diemen niet rechtmatig is aanbesteed. Het betreffen inkoopopdrachten die zijn aangegaan tot en met boekjaar 2020 en inkoopopdrachten die in 2021 Europees aanbesteed hadden moeten worden. De totale rechtmatigheidsfout bedraagt € 1,32 miljoen. Wij nemen deze afwijkingen mee als onrechtmatig in onze foutenevaluatie. Voor 2021 zijn de gemaakte kosten als uitgangspunt gehanteerd. De afwijkingen kunnen niet gecorrigeerd en hersteld worden, de kosten 2021 zijn echter wel als “getrouw” aan te merken. Er zijn wel nieuwe afwijkingen in 2021 geconstateerd.

Vermogenspositie
Het kengetal voor de ratio baten ten opzichte van het eigen vermogen kent voor 2021 de score ‘rood’. Het kengetal geeft een indicatie in hoeverre de gemeente verwacht tegenvallende resultaten te kunnen dekken vanuit haar reserves. Dat dit kengetal zich negatief ontwikkeld heeft ten opzichte van voorgaand jaar heeft voornamelijk te maken met de uitzonderlijk hoge baten voor de gemeente die veroorzaakt worden door de incidentele (positieve) resultaten op de grondexploitaties. Om deze reden moet de score in perspectief gezien worden, wat ook geldt voor de overige kengetallen binnen de gemeente. Voor de kengetallen hebben wij normen gehanteerd die gebruikelijk zijn binnen gemeenten en onderlinge vergelijkbaarheid mogelijk maken. Zie hiervoor de toelichting op de kengetallen in de jaarstukken pagina 163 en in dit accountantsverslag in paragraaf 4.3. Financiële positie en continuïteit.

Normenkader
Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2021.

Wij baseren onze controleopdracht op de uitgangspunten die zijn vastgelegd in Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en op het door de raad op 16 december 2021 vastgestelde controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening en het normenkader over boekjaar 2021.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium is uitgewerkt in de geactualiseerde Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is onrechtmatig, echter niet in alle gevallen heeft dit gevolgen voor de strekking van de controleverklaring. De accountant heeft de verantwoordelijkheid om kostenoverschrijdingen, waarvan het management moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren, op te nemen in het verslag van bevindingen.

In totaal heeft gemeente Diemen volgens de gewijzigde begroting 2021 € 111,6 miljoen aan lasten na bestemming begroot (primitieve begroting 2021 € 102,7 miljoen) tegenover € 151,9 miljoen aan werkelijke lasten (2020: € 92,7 miljoen). Aan baten heeft gemeente Diemen een bedrag geraamd van € 111,8 miljoen volgens de gewijzigde begroting (primitieve begroting 2021 € 102,8 miljoen), tegenover gerealiseerde baten van € 153,9 miljoen (2020: € 93,0 miljoen). Dit betekent een overrealisatie van de lasten en baten.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid beoordelen wij de lastenoverschrijdingen per programma. Wij verwijzen naar uw inhoudelijke analyse van de overschrijdingen per programma in de jaarrekening in hoofdstuk Rechtmatigheid, waarin een analyse is opgenomen van begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid. Gemeente Diemen concludeert dat er geen geconstateerde lastenoverschrijdingen zijn welke als onrechtmatig worden aangemerkt, die volgens de Kadernota Rechtmatigheid meewegen in ons oordeel ten aanzien van rechtmatigheid.

Onderdeel van de controle op de begrotingsrechtmatigheid is de controle op de investeringskredieten. Ook hierbij geldt dat overschrijdingen van het budget in beginsel onrechtmatig zijn. In de kadernota rechtmatigheid is door de commissie BBV uitgeschreven in welke situaties een overschrijding van het budget (begroting) meeweegt in het oordeel van de accountant. In 2021 zijn er geen investeringskredieten-overschrijdingen geconstateerd die meetellen voor ons oordeel

3. Algemene ontwikkelingen

3.1. Impact uitbraak coronavirus

De uitbraak en de aanpak van corona heeft ook in 2021 op meerdere domeinen veel inzet gevraagd van de gemeente. Ondanks deze bijzondere periode heeft Diemen toch vrijwel al haar activiteiten kunnen continueren of kunnen opstarten.

Met de uitbraak van corona is door het Rijk een uitgebreid pakket aan regelingen samengesteld om de negatieve maatschappelijke gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Gemeenten werden in 2020 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo) en ontvingen hier financiële middelen voor. Deze middelen kon Diemen vervolgens inzetten voor uitkering levensonderhoud, bedrijfskapitaal en de uitvoeringskosten. Ook in 2021 heeft de TOZO veel inzet en energie van de ambtelijke organisatie gevraagd.

In uw jaarstukken heeft u in de bijlage de financiële gevolgen van corona opgenomen in de bijlage Corona op pagina 297. Hierin is uw overzicht van de werkelijke coronakosten en -inkomsten over 2021 opgenomen. Zie voor de uiteenzetting van de kosten pagina 297 van de jaarstukken.

4. Vermogen, resultaat en continuïteit

4.1. Algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) is voor Diemen het geldende verslaggevingsstelsel. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Het is niet toegestaan baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen te muteren. Mutaties vinden plaats op basis van besluitvorming door de raad.

4.2. Analyse vermogen en resultaat en resultaatontwikkeling

In de door ons gecontroleerde jaarrekening is een gerealiseerd resultaat over 2021 voor reservemutaties van € 11,6 miljoen opgenomen. Nadat per saldo in 2021 € 9,6 miljoen aan de reserves is gedoteerd, resteert een afgerond resultaat na reservemutaties van € 2,0 miljoen.

Het verschil kent diverse oorzaken. Voor een analyse van de verschillen per programma tussen begroting en realisatie verwijzen wij naar de toelichting op de staat van baten en lasten in de jaarrekening vanaf pagina 233. Voor een uitgebreide toelichting op de stortingen en onttrekkingen in de reserves wordt verwezen naar de toelichting op het Eigen vermogen op pagina 263 van de jaarrekening.

4.3. Financiële positie en continuïteit

De begroting van Nederlandse gemeenten en ook die van Diemen blijven onder druk staan. Daarbij komt dat de kosten van de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein blijven toenemen, terwijl de inkomsten vanuit het Rijk niet meestijgen.

Uitgangspunt bij de begroting is dat de begroting ten minste sluitend is. In de (gewijzigde) begroting 2021 is een resultaat van 0,2 miljoen positief opgenomen. De jaarrekening is opgesteld volgens de continuïteitsveronderstelling.

De omvang van het eigen vermogen is in 2021 toegenomen met een bedrag van € 11,6 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de resultaten uit de grondexploitaties.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van het eigen vermogen en de belangrijkste solvabiliteitsindicatoren van gemeente Diemen.

x € 1000	2021	2020	
Eigen vermogen			
A. Algemene reserve	17.695	17.211	
B. Bestemmingsreserves	14.722	5.256	
C. Gerealiseerde resultaat	1.983	329	
Totaal	**34.400**	**22.796**	
D. Baten (voor mutaties reserves)	151.574	89.740	
E. Balanstotaal	121.434	124.184	
F. Resultaat voor mutaties reserves	11.605	71	
Opbrengstratio			
Eigen vermogen/totale baten	23%	25%	(A+B+C)/D
Resultaat (excl. mutaties reserves)/totale b	8%	0%	F/D
Resultaat (incl. mutaties reserves)/totale b:	1%	0%	C/D
Eigenvermogenratio			
Eigen vermogen/balanstotaal	28%	18%	(A+B+C)/E

Onderstaand overzicht, overgenomen uit de jaarstukken 2021, geeft aan de hand van kengetallen een beeld van de ontwikkeling in het eigen vermogen, de schuldpositie en overige indicatoren van de gemeente Diemen per balansdatum.

Kengetallen	Norm	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
1. Netto Schuldquote	<100%: groen >130%: rood	36%	85%	20%
2. Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<70%: groen >100%: rood	34%	84%	19%
3. Solvabiliteitsrisico	>50%: groen <30%: rood	18%	15%	28%
4. Grondexploitatie	N.v.t.	-2%	-19%	-11%
5. Structurele exploitatieruimte	>0,6%: groen <0%: rood	2,18%	1,40%	3,45%
6. Belastingcapaciteit	Landelijk gemiddelde 100%	106%	106%	109%

We merken op dat de kengetallen over het algemeen in lijn met 2020 zijn. Positieve uitschieter is de structurele exploitatieruimte. Dit kengetal geeft aan welke ruimte de gemeente heeft om eigen lasten te dragen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De structurele exploitatieruimte blijft boven de 0% (voor 2020 een percentage van afgerond 3%).

De solvabiliteitsratio verdient echter blijvende aandacht, sprake is van een solvabiliteits-ratio van 28% (2020: 18%), waarvan <30% als rood wordt onderkend door de gemeente. Oorzaak hiervan is de hoge leningenportefeuille van de gemeente. De afgelopen jaren is de leningenportefeuille van € 85 miljoen in 2015 teruggebracht tot € 38,4 miljoen eind 2021. Nieuwe ambities vergen echter investeringen, wat een negatief effect zal hebben op de solvabiliteitsratio. Via de interne kwartaalbrieven wordt u geïnformeerd over de financiële ontwikkeling van de gemeente.

4.4. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen heeft de aandacht van management, college en gemeenteraad. Risico's van gemeenten zijn door de band genomen omvangrijk en daar hoort een passend weerstandsvermogen bij.

Risicomanagement vindt onder andere plaats in de vorm van een risicotabel, waarin de risico's in beeld worden gebracht en periodiek worden gemonitord. In de jaarstukken 2021 is een risicotabel opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Dit kengetal geeft aan welke ruimte de gemeente heeft om eigen lasten te dragen. Daaruit blijkt dat de gemeente boven de eigen intern vastgestelde norm is gebleven en het weerstandsvermogen als 'uitstekend' wordt onderkend. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Op basis van de huidige inzichten schat de gemeente Diemen in dat per eind 2021 een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 3,2 miljoen noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële structurele risico's weerstand te bieden. Voor incidentele risico's is een bedrag van € 1,6 miljoen berekend. Voor een nadere specificatie verwijzen we naar pagina 161 van de jaarstukken 2021.

Het beschikbare weerstandsvermogen voor het opvangen van incidentele risico's bedraagt circa € 29,6 miljoen per 31 december 2021 (2020: € 19,9 miljoen). De ratio komt dan uit op 18,5 (2020: 25,9). De gemeente kwalificeert dit als "Uitstekend" volgens de eigen interne normen. Voor het opvangen van structurele risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit worden ingezet. De berekende ratio is dan 1,5. De ratio ligt wel lager dan 2020 (2,5). In de jaarrekening is vermeld dat het berekende ratio inhoudt dat de gemeente in staat is om de onderkende risico's financieel te dragen.

Hoewel er geen harde norm is voor de gewenste omvang van het weerstandsvermogen, kan worden gesteld dat uw gemeente voldoende weerstandscapaciteit bezit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Gezien het risicoprofiel van de gemeente Diemen adviseren wij u de ontwikkeling van de risico's en de ontwikkeling van de reserves die aangewezen zijn als dekking van de risico's tussentijds en nauwlettend te blijven volgen.

5. Jaarverslag

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- jaarverslag, bestaande uit programma's en paragrafen
- bijlagen

Samen met de jaarrekening, het bestuursverslag en de overige gegevens, publiceert gemeente Diemen bij de jaarrekening bijlagen die betrekking hebben op:

- Kerngegevens
- Het resultaat
- Subsidies
- Taakvelden
- Rechtmatigheid
- Corona

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat en dat dit verenigbaar is met de jaarrekening. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten uit het BBV en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuursverslag mag geen ander beeld oproepen bij de lezer dan de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat het bestuursverslag 2021 van gemeente Diemen de vereiste informatie in voldoende mate weergeeft en niet strijdig is met de jaarrekening of onze controlebevindingen.

6. Interne beheersing

6.1. Algemeen

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen uit de interim-controle zijn vastgelegd in onze managementletter d.d. 14 januari 2022. Wij hebben onze managementletter aan uw organisatie nader toegelicht.

Vanuit onze controleopdracht hebben wij de kwaliteit beoordeeld van de interne beheersingsmaatregelen die een directe relatie hebben met de jaarrekening van gemeente Diemen. Wij vinden dat er binnen gemeente Diemen – rekening houdend met de aard en omvang van de (administratieve) organisatie – geen sprake is van belangrijke tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen rond de financiële verslaglegging.

6.2. VIC-functie

Duo+ is verantwoordelijk voor de uitvoering van de verbijzonderde interne controle voor de gemeente Diemen. De controlewerkzaamheden zijn in overleg met ons controleteam voorbereid door Duo+. De kwaliteit van de interne beheersing alsmede de kwaliteit van de verbijzonderde interne controle is toereikend.
Voor onze (externe) controle van Diemen maken wij, conform onze afspraken met de gemeente en onze controleaanpak, gebruik van uitgevoerde verbijzonderde interne controle en zijn deze werkzaamheden ondersteunend aan onze controle. Dat betekent dat onze accountantscontrole uitgaat van een gegevensgerichte controleaanpak, waarbij de VIC van de gemeente Diemen, uitgevoerd, door Duo+, van goede kwaliteit is en op tijd gereed is om tijdens onze controle gebruik van te maken.

6.3. Normenkader en toetsingskader rechtmatigheid

De gemeenteraad heeft op 16 december het controleprotocol 2021 ‘Controleprotocol en Normenkader 2021’ voor de accountantscontrole op de jaarrekening van Diemen vastgesteld. Onderdeel van dit controleprotocol is de “Bijlage 2: Normenkader”.

Wij adviseren u een toetsingskader op te stellen waarmee gemeente Diemen inzichtelijk kan maken aan welke voorwaarden voldaan moet worden. Het is vervolgens belangrijk dat de gemeente Diemen vervolgens zichtbaar intern toetst of wordt voldaan aan de bepalingen uit de relevante interne en externe wet- en regelgeving uit het normenkader, bijvoorbeeld via werkprogramma’s voor de betreffende processen of in checklists. Op deze wijze kan gemeente Diemen zelf en tijdig zichtbaar maken dat/of aan alle relevante (financiële) bepalingen van de externe wet- en regelgeving uit het normenkader wordt voldaan en welke voorwaarden bijvoorbeeld (nog) niet. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar onze managementletter 2021 van 14 januari 2022.

6.4. Rechtmatigheidsverantwoording

Boekjaar 2021 is het laatste jaar waarover gemeenten en gemeenschappelijke regelingen van de accountant een controleverklaring bij de jaarrekening ontvangen met zowel een getrouwheidsoordeel als een rechtmatigheidsoordeel. Door een wetswijziging wordt vanaf 2022 het college van gemeente Diemen zelf verantwoordelijk voor het afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid. Het betreft de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties.

Dit betekent dat gemeente Diemen met ingang van de jaarrekening 2022 alleen nog een controleverklaring bij de jaarrekening ontvangt met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Wel wordt vanaf 2022 de rechtmatigheidsverantwoording van het college onderdeel van de getrouwheidstoetsing door de accountant. De rechtmatigheidsverantwoording van het college maakt dan immers onderdeel uit van de jaarrekening. De daadwerkelijke invoeringsdatum is overigens nog wel onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De wetswijziging onderstreept de aanspreekbaarheid van het college op rechtmatigheid. Daarnaast wil de overheid het gesprek over de rechtmatigheid verplaatsen richting het college en de raad. Op die manier kan de raad haar controlerende rol beter invullen is de verwachting en is de accountant (weer) alleen verantwoordelijk voor de getrouwheidstoetsing. Vanaf 2022 wordt de rechtmatigheidsverantwoording aangeleverd door het college, gaat het college hierover in gesprek met de raad en vervolgens voert de accountant de getrouwheidstoetsing uit.

In onze managementletter 2021 hebben wij u uitgebreid geïnformeerd over de rechtmatigheidsverantwoording en de voortgang die gemeente Diemen hierin boekt.

6.5. Verplichte rapportering door accountant over fraude en continuïteit

Accountants zijn vanaf controlejaar 2022 verplicht om bij wettelijke controleopdrachten in hun controleverklaring te rapporteren over hun werkzaamheden op het gebied van fraude en continuïteit. Niet in algemene bewoordingen, maar specifiek per organisatie, met aandacht voor de onderkende risico's, de uitgevoerde werkzaamheden en – indien mogelijk en relevant – ook de uitkomsten van die werkzaamheden.

De rapportage van de accountant over fraude en continuïteit is in de basis geënt op de verantwoording van frauderisicobeheersingsmaatregelen en de toelichting op de continuïteitsverwachtingen in het bestuursverslag. Uiteraard dient de inhoud van het bestuursverslag ook op deze thema's proportioneel te zijn en een juiste en volledige voorstelling van zaken te geven.

Meer informatie hierover is te vinden in de NBA-Brochure Verplichte rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring bij de jaarrekening; wat betekent dit voor u als klant. De controle van een gemeente is een wettelijke controle. Wij adviseren om tijdig maatregelen te treffen voor effectieve frauderisicobeheersingsmaatregelen en de uitvoering daarvan en rapportage daarover.

7. Controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2021

7.1. Het verloop van de controle

28 maart zijn wij gestart met de controle van de jaarrekening. De concept jaarrekening was financieel gereed voor onze controle. De kwaliteit van de jaarstukken was op moment van de start van de controle toereikend en de dossiervorming als basis voor onze controle was grotendeels volledig op het moment van start van onze controle. Bij aanvang van de controle stelden wij vast dat de concept-jaarrekening met de bijbehorende controle-informatie voldoende was voor een efficiënte start van onze controle.

Naar aanleiding van onze controle zijn meerdere afwijkingen geconstateerd in de jaarstukken 2021 die zowel tekstuele als cijfermatige correcties tot gevolg hadden. Dit betreffen ook correcties met materieel effect op vermogen en resultaat van de gemeente. De benodigde correcties in de jaarrekening hebben invloed gehad op een efficiënte en effectieve uitvoering van onze controle. Alle correcties zijn verwerkt in de aangepaste jaarrekening 2021 met datum 4 mei 2022.

De samenwerking tussen uw organisatie en Verstegen is goed, prettig en constructief verlopen. De controle kon binnen uw bestuurlijke planning worden afgerond.

Wij zijn van mening dat onze gerealiseerde tijdsbesteding en de door ons gerealiseerde controlewerkzaamheden voldoende zijn voor een kwalitatief toereikende uitvoering van onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende controle- en overige standaarden (COS).

7.2. Grondontwikkeling

De gemeentelijke grondexploitaties vormen een belangrijk aandeel van het balanstotaal van Diemen. In onze controle besteden wij aandacht aan de waardering van de grondexploitaties. Voor alle grondexploitaties vinden jaarlijks actualisaties plaats. Over de ontwikkelingen in dit saldo bent u als raad geïnformeerd via het MPG bij de jaarrekening 2021 (MPG).

Diemen heeft zorgvuldige aandacht besteed aan een correcte waardering van haar grondposities in de jaarrekening 2021 en het proces dat hiertoe moet leiden. De Nota Grondbeleid stelt dat de gemeente Diemen elk jaar bij de jaarrekening het MPG aanbiedt aan de gemeenteraad. Hierin wordt verantwoording afgelegd en inzicht gegeven in alle activiteiten met betrekking tot het beheren en exploiteren van gronden, waaronder de voorbereidende grondexploitaties, grondexploitaties (Onderhanden werk, waaronder De Sniep en Holland Park), strategische gronden en erfpachtgronden.

De gemeentelijke grondexploitaties naar de stand van 1 januari 2022 zijn per 29 februari 2022 geactualiseerd en worden d.d. 16 juni 2022 door de raad vastgesteld via het MPG 2021. Hierbij zijn door Diemen belangrijke keuzen gemaakt en standpunten ingenomen. Met deze berekeningen heeft Diemen ook beoordeeld of de onderhanden werk positie per ultimo 2021 op een juiste wijze is gewaardeerd in de balans van Diemen en in welke mate Diemen verliesvoorzieningen moet treffen en/of (tussentijds) resultaat moet nemen over 2021. In de paragraaf Grondbeleid en in de toelichting op de balans is dit nader uiteengezet. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het (geheime) Meerjarenperspectief Grondzaken Jaarrekening 2021 die door de raad is vastgesteld.

Om inzicht te krijgen in de verwachte inkomsten en uitgaven en in de risico's en kansen actualiseert Diemen jaarlijks de grondexploitatieberekeningen. Dit is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag, zoals het inflatiecijfer waartegen toekomstige kosten en opbrengsten worden gecorrigeerd, gehanteerde rentepercentages, de looptijd van het project, fasering van geplande opbrengsten en kosten en uitgifteprijzen. Deze variabelen bepalen in hoge mate het verwachte financiële resultaat. De uitgangspunten die bij de actualisaties worden gehanteerd, hebben grote impact op de netto contante waarde van de grondexploitaties. De uitgangspunten voor de ramingen zijn toegelicht in het MPG.

Op basis van de door Diemen vastgestelde geactualiseerde grondexploitatieberekeningen is in de jaarrekening 2021 voor een bedrag van € 474.000 (2020: € 0) aan voorzieningen voor verwachte verliezen op grondexploitaties verwerkt en een bedrag van € 10,4 miljoen (2020: € 0,4 miljoen) aan winstnemingen. Per eind 2021 heeft Diemen het project Verplaatsing tankstation BP afgesloten.

Hoewel meerdere grondexploitaties richting de eindfase van de ontwikkeling gaan, vormen de grondexploitaties van Diemen nog steeds een belangrijk en risicovol deel van de balans van Diemen.

Op basis van een risicoanalyse hebben wij de voor de controle van de jaarrekening belangrijkste projecten gecontroleerd. Naar aanleiding daarvan constateren we dat de beheersing van de projecten en inschatting en bewaking van de belangrijke risico's voldoet. De risico's die Diemen loopt zijn toereikend toegelicht en waar nodig voorzien in de jaarrekening. Wij verwijzen naar de toelichting onder "Voorraden" in de jaarrekening op pagina 257, waarin het college de onzekerheden ten aanzien van schattingen en bijbehorende risico's heeft toegelicht.

Programmering, fasering, schatting van verwachte kosten en opbrengsten blijven belangrijke onzekerheden voor Diemen. Het college en de raad (h)erkennen dit en zijn van mening dat de per 29 februari geactualiseerde ramingen en scenario's op dit moment de beste inschattingen zijn. Ook deze onzekerheden zijn adequaat toegelicht in de jaarstukken.

In de actualisatie van de grondexploitaties heeft het college rekening gehouden met de meest recente ontwikkelingen, zoals de gehanteerde veronderstellingen met betrekking tot het uitgiftetempo, de verwachte verkoopprijzen, de ontwikkeling van de plankosten ontleend aan recente verkopen i.c. de belangstelling van potentiële kopers, extern onderzoek, taxatierapporten en statistische gegevens. De mogelijke risico's zijn door Diemen naar beste schatting in kaart gebracht. Het gaat daarbij om algemene risico's die voor alle projecten gelden (bijvoorbeeld de ontwikkeling van de indexen) en risico's die verband houden met een specifiek project.

Wij hebben onderzoek gedaan naar de uitgangspunten en de onderbouwing van de ramingen van Diemen en wij hebben een aantal actualisaties in detail beoordeeld.

Naar onze mening heeft Diemen meer dan voldoende aandacht voor de (gevolgen van de) grondexploitaties en de kwaliteit van de onderbouwingen. Desalniettemin zijn (en blijven) de risico's verbonden aan de grondexploitaties omvangrijk. Voor een deel liggen deze risico's buiten de directe invloedsfeer van Diemen.

Voor alle grondexploitaties vinden jaarlijks actualisaties plaats. Over de ontwikkelingen in dit saldo bent u als raad geïnformeerd.

Per 31 december 2021 zijn de nog te maken kosten voor de periode tot einde looptijd (naar verwachting 2025 voor De Sniep en 2027 voor Holland Park) geraamd op € 6,7 miljoen en de verwachte opbrengsten bedragen over diezelfde periode € 6,0 miljoen. De gemeente heeft de netto contante waarde van Holland Park volgens de meest recente inzichten berekend op € 15,5 mln. positief.

7.3. Sociaal domein

Uit de controle van de lasten binnen het sociaal domein zijn onzekerheden geconstateerd ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.

U bent als gemeenteraad door ons, door het college en door de VNG geïnformeerd over de onzekerheden die verband konden houden met de afrekening van de zorgkosten. Hieronder gaan we per onderdeel nader in op het sociaal domein.

7.3.1. Interne controle Sociaal Domein

In tegenstelling tot andere VIC-processen voert de gemeente Diemen voor het sociaal domein zelf controles uit. Dit zijn kwalitatief sterke interne controles. Uit deze en onze werkzaamheden blijken een aantal (detail)bevindingen ten aanzien van het verbeteren van procedures. Wij hebben de door Diemen uitgevoerde interne controlewerkzaamheden gecontroleerd bevestigen de conclusies van de werkzaamheden. De fouten en onzekerheden uit te detailcontrole is lager dan het bedrag van duidelijk triviaal belang en hierdoor niet opgenomen in de foutenevaluatie onder Samenvatting fouten en onzekerheden.

7.3.2. Jeugdhulp

Diemen heeft voor circa € 6,5 miljoen aan jeugdhulp ingekocht. Over 2020 was de inkoop € 6,2 miljoen.

Zorgaanbieders die jeugdhulp aanbieden, moeten jaarlijks een productieverantwoording indienen waarin zij verantwoording afleggen over de geleverde zorg bij de financier. Afhankelijk van de omvang van de geleverde zorg moeten de zorgaanbieders hier een bestuurdersverklaring of controleverklaring bij verstrekken. Uit de controle van de lasten jeugdhulp blijkt dat € 571.000 niet onderbouwd is met een productieverantwoording door de zorgaanbieders en een controleverklaring van hun accountants. Voor een groot deel hiervan geldt dat de productieverantwoordingen wel ontvangen zijn, alleen is het regionale protocol hierbij gevolgd dat voorschrijft dat voor zorgaanbieders met een omzet kleiner dan € 125.000 een productieverantwoording inclusief bestuursverklaring voldoende is. Doordat er dan geen toetsing plaatsvindt met het Landelijk Accountants Protocol (LAP) is onvoldoende zeker in hoeverre de bestedingen rechtmatig zijn geweest. Wij merken de verantwoorde uitgaven van deze aanbieders voor dit bedrag daarom aan als onzeker voor rechtmatigheid.

De kosten voor jeugdzorg in de regio zijn in 2021 wederom fors gestegen. Ook voor Diemen, waardoor een tekort op dit onderdeel is ontstaan. Het nadeel op jeugdzorg in de jaarrekening 2021 is ca. € 0,9 miljoen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2021. Per 1 januari 2018 heeft de gemeente de inkoop van jeugdzorg op andere wijze vormgegeven. In plaats van inkoop op inzet, is de financiering van zorg nu gebaseerd op resultaten, in de vorm van zorgtrajecten (zogenaamde Segment Profiel Intensiteit-combinaties (SPIC). In de praktijk blijken belangrijke beperkingen in de uitvoering hiervan en in de toerekening van zorgkosten aan boekjaren.

Conform voorgaand jaar heeft de gemeente in 2021 beter inzicht in het aantal (openstaande) trajecten, de gemiddelde trajectduren en de kosten hiervan. De toerekening voor de nog openstaande trajecten per balansdatum is bepaald op basis van de gemiddelde trajectduur van alle afgeronde trajecten over 2019/2020. Op basis hiervan is bepaald dat de gemeente per saldo voor € 263.000 heeft vooruitbetaald aan de zorgaanbieders. Vanaf 2022 hanteert de gemeente Diemen een andere bekostigingssystematiek zijnde ‘lump-sum financiëring.’ Deze systematiek zal gevolgen hebben voor de hoogte en beheersing van de kosten uit Jeugdhulp voor de gemeente Diemen.

7.3.3. Wmo

Over 2021 is € 2,7 miljoen besteed aan inkoop Wmo. Zorgaanbieders die Wmo-begeleiding en hulp bij huishouding aanbieden, moeten jaarlijks een productieverklaring indienen waarin zij verantwoording afleggen over de geleverde zorg bij de financier. Afhankelijk van de omvang van de geleverde zorg moeten de zorgaanbieders hier een bestuurdersverklaring of controleverklaring bij verstrekken. Voor een bedrag van € 141.000 geldt dat de productieverantwoordingen wel zijn ontvangen, alleen is het lokale protocol hierbij gevolgd dat voorschrijft dat voor zorgaanbieders met een omzet kleiner dan € 50.000 een bestuursverklaring voldoende is.

Doordat er dan geen toetsing plaatsvindt met het Landelijk Accountants Protocol (LAP) is onvoldoende zeker in hoeverre de bestedingen rechtmatig zijn geweest.

7.3.4. Persoonsgebonden budgetten

De uitvoering van de persoonsgebonden budgetten (PGB) ligt bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). In 2021 is door de accountant van de SVB opnieuw geen goedkeurende controleverklaring verstrekt. Bovendien worden door de SVB geen controles uitgevoerd op prestatielevering van de PGB's, wat door de gemeenten zelf uitgevoerd moet worden. Dit leidt tot een onzekerheid van € 427.000. In voorgaande jaren hebben wij dit opgenomen in onze foutenevaluatie.

Ons advies van vorig jaar om te onderzoeken of met aanvullende inspanningen door Diemen meer zekerheid kan worden verkregen bij de uitgaven en de prestatielevering daarvan is door de gemeente opgevolgd. De gemeente Diemen voert hiervoor continu cliënt ervaringsonderzoeken uit. Mede vanwege de zeer lage respons en de uitkomsten van de enquêtes hebben Diemen en wij beoordeeld dat de onzekerheid hierdoor niet kan worden weggenomen. We kijken graag met u mee hoe u komende jaren, binnen de grenzen van aanvaardbare extra kosten voor de gemeente uiteraard, aanvullende zekerheid uit uw onderzoek kan halen, bijvoorbeeld door aanvullende huisbezoeken/keukentafelgesprekken.

7.4. Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Diemen moet bewaken dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad.

Volgens de kadernota rechtmatigheid zijn strikt genomen bestedingen boven het begrotingsbedrag onrechtmatig. Een overschrijding van de begroting hoeft echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant.

In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan worden afgegeven.

In 2021 zijn de volgende begrotingsoverschrijdingen op de lasten per programma geconstateerd (pagina 295 van de jaarrekening):

Programma's	Over/onderschrijding	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil 2021	Rechtmatigheid
Sociaal	Onderschrijding: Geen toelichting benodigd	-22.185	-22.028	157	Rechtmatig 1
Veilig	Overschrijding: Passend binnen het bestaand beleid	-3.329	-3.377	-48	Rechtmatig 2a
Inkomen en armoede	Overschrijding: Staan direct gerelateerde inkomsten tegenover	-12.523	-14.290	-1.767	Rechtmatig 2a
Vrije tijd	Onderschrijding: Geen toelichting benodigd	-6.781	-6.135	645	Rechtmatig 1
Onderwijs	Onderschrijding: Geen toelichting benodigd	-3.699	-3.048	651	Rechtmatig 1
Gebiedsontwikkeling	Overschrijding: Staan direct gerelateerde inkomsten tegenover	-24.389	-52.877	-28.488	Rechtmatig 1
Leefomgeving en klimaat	Overschrijding: Staan direct gerelateerde inkomsten tegenover	-19.560	-20.307	-747	Rechtmatig 2a
Verkeer	Overschrijding: Staan direct gerelateerde inkomsten tegenover	-1.874	-1.979	-105	Rechtmatig 1
Samen besturen	Overschrijding: Verplichte dotatie aan o.a. de voorziening Wachtgelden	-14.019	-14.315	-297	Rechtmatig 2b
Financiën	Overschrijving: Veroorzaakt door externe factoren	-1.515	-1.612	-98	Rechtmatig 2b

Wij hebben hieronder de begrote en werkelijk gerealiseerde baten en lasten uiteengezet:

Lasten en baten exclusief mutaties reserves (x. € 1.000)	**Lasten 2021**	**Baten 2021**
Begroting voor wijziging	€ 102.246	€ 101.672
Begroting na wijziging	€ 109.872	€ 109.368
Realisatie	€ 139.969	€ 151.574

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid controleert de accountant op lastenoverschrijdingen per programma. In 2021 zijn er geen overschrijdingen op programmaniveau geweest die meetellen voor ons oordeel.

Wij verwijzen voor de inhoudelijke analyse van de gemeente inzake de begrotingsoverschrijdingen op pagina 295 van de jaarrekening.

7.5. WNT-verantwoording

7.5.1. Controlebevindingen en aanbevelingen

Wij hebben de naleving van de WNT gecontroleerd overeenkomstig de door de minister vastgestelde Regeling Controleprotocol WNT 2021. Onze bevindingen zijn als volgt:

De geldende bezoldigingsmaxima worden niet overschreden.

7.5.2. Bevestiging volledigheid

Wij hebben de toepassing van de WNT door gemeente Diemen gecontroleerd overeenkomstig het *Controleprotocol WNT 2021.* Daarbij hebben wij ons gebaseerd op de in de jaarrekening verantwoorde gegevens en bedragen en de daaraan ten grondslag liggende administratieve bescheiden. Het kan echter zijn dat een bepaalde verwerkingswijze van (kosten)vergoedingen in de financiële administratie niet vooraf door ons is geïdentificeerd. Deze vergoedingen zouden dan al dan niet terecht buiten de WNT-verantwoording kunnen zijn gebleven en buiten de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden.

Als de WNT-verantwoording niet strookt met uw beeld van de werkelijkheid of met uw eigen administratie, verzoeken wij u ons per omgaande te informeren. Wij kunnen dan op grond van uw informatie onze controlebevindingen evalueren.

7.6. EU-aanbesteding

Onderdeel van het vastgestelde normenkader van gemeente Diemen zijn regels en voorschriften ten aanzien van Europese aanbestedingsregels. Gemeente Diemen controleert of juiste naleving van deze Europese (EU) aanbestedingsregels heeft plaatsgevonden. Als onderdeel van de (rechtmatigheids)controle is dit tevens een belangrijke controle door de accountant.

Als onderdeel van onze controle hebben we getoetst of de juiste naleving van de EU-aanbestedingsregels heeft plaatsgevonden. In voorgaande jaren hebben wij onrechtmatigheden geconstateerd. In voorgaand jaar heeft de gemeente geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid vanuit de Kadernota Rechtmatigheid om de volledige contractwaarden op te nemen in de foutenevaluatie.

Diemen heeft afwijkingen geconstateerd voor een bedrag van € 1,32 miljoen over 2021.

Genoemde fout bestaat hoofdzakelijk uit opdrachten die tot en met 2020 door Diemen onjuist zijn aanbesteed, maar nog steeds wel meetellen voor het (on)rechtmatigheidsoordeel 2021. Er zijn over 2021 nieuwe fouten geconstateerd. Dit bedrag hebben wij meegenomen in de foutenevaluatie (hoofdstuk 8).

De dossiers hebben voornamelijk betrekking op inhuur van personeel, diverse onderhoudsdiensten, verzekeringen en parkeerbeheer. We adviseren om van de betreffende dossiers na te gaan of deze diensten in de toekomst op andere (rechtmatige) wijze kunnen worden ingekocht. Voor een aantal dossiers die in voorgaande jaren als onrechtmatig aangemerkt zijn is dit reeds gebeurd.

In 2021 is op meerdere momenten in het jaar getoetst of de (lopende) contracten conform de geldende (externe) regels zijn aanbesteed. Hieraan voegen wij toe het advies om specifieke en/of complexe aanbestedingen (intern en/of extern) juridisch te laten toetsen, gezien de complexiteit van de wet- en regelgeving, de aard en omvang van de aanbestedingen. U bent dan in staat om zoveel mogelijk gedurende het jaar afwijkingen te signaleren en tijdig maatregelen te treffen indien dat nodig blijkt. Diemen heeft voor de discussiedossiers juridische memo's laten opstellen om de conclusie van de VIC te onderbouwen. Wij adviseren de juridische memo's voor de discussiedossiers jaarlijks te actualiseren.

7.7. Sportbedrijf

Het sportbedrijf is een belangrijke opbrengststroom voor gemeente Diemen. Wij hebben bij de controle aandacht besteed aan de nauwkeurigheid en volledigheid van deze opbrengststroom. Als risico onderkennen we dat er diensten, zoals verhuur, activiteiten, etc. verleend worden waar ten onrechte geen opbrengstverantwoording tegenover staat.

Over 2021 is de VIC met onvoldoende diepgang uitgevoerd op de diverse omzetstromen binnen het sportbedrijf. Het opbouwen van een verwachting ten aanzien van de opbrengsten is in 2021 bemoeilijkt doordat er in 2021 sprake is geweest van verplichte lockdowns, waardoor het sportbedrijf op onderdelen gesloten is geweest gedurende 2021. Daarbij wordt goede vergelijking met het (corona)jaar 2020 bemoeilijkt. Door bovenstaande is het de VIC en ons niet gelukt om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen omtrent de volledigheid van de verantwoorde opbrengsten. Wij merken een bedrag van € 200.000 als onzeker aan.

7.8. SiSa-verantwoording

Bij de jaarrekening 2021 voegt gemeente Diemen als bijlage de SiSa-verantwoording toe. De gemeente Diemen heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

Het is de taak van de accountant om als onderdeel van de controle van de jaarrekening vast te stellen dat gemeente Diemen aan de voorwaarden heeft voldaan en dat de SiSa-bijlage door gemeente Diemen correct en volledig is ingevuld.

Wij hebben tijdens onze controle de SiSa-bijlage gecontroleerd, die door gemeente Diemen is opgemaakt, op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2021 d.d. 31 januari 2022. Wij benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in ons accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 in het kader van SiSa worden verantwoord.

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2021	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzeker-heid
IA7	A7 Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek (deel 2)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tozo 5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-	Fout	n.v.t.	n.v.t.

	domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)			
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Strekking controleverklaring bij de jaarrekening 2021 t.a.v. getrouwheid: goedkeurend
Strekking controleverklaring bij de jaarrekening 2021 t.a.v. rechtmatigheid: goedkeurend

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Indien Tozo door gemeente zelf wordt uitgevoerd: Het management van Diemen heeft adequaat en toepasselijk Misbruik en Oneigenlijk gebruik beleid vastgesteld ten aanzien van de Tozo regeling. Bij de uitvoering van de controle is vastgesteld dat conform dit beleid is gehandeld.

Diemen heeft bij een aantal dossiers terugvordering ingesteld naar aanleiding van de onderzochte IB-signalen. Het terug te vorderen bedrag bedroeg in boekjaar 2021 € 195.000. Rekening houdend met de voorzieningsmutatie ter hoogte van € 75.000 is er in de SiSa-bijlage een totale bate van € 120.000 uit terugvordering levensonderhoud Tozo verantwoord.

7.9. IT-beheersing

Op grond van de wet is de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking een terugkerend onderwerp bij onze controlewerkzaamheden en de rapportage van onze bevindingen. Onze werkzaamheden richten zich echter vooral op de IT-beheersingsmaatregelen die relevant zijn in het kader van onze opdracht voor het controleren van de jaarrekening. Wij benadrukken dat onze werkzaamheden zich niet richten op alle IT-risico's en -beheersingsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld risico's en beheersingsmaatregelen die voortvloeien uit cybercriminaliteit.

Een significant deel van de ICT-omgeving wordt beheerd door Duo+. De accountant van Duo+ heeft een uitgebreide beoordeling van de ICT-omgeving en belangrijkste maatregelen daarbij uitgevoerd. Wij hebben hier vooraf met de accountant van Duo+ afspraken over gemaakt en achteraf de door hen uitgevoerde werkzaamheden beoordeeld.

In onze managementletter 2021 hebben wij uitgebreid gerapporteerd over de IT-beheersing, waaronder ook de naleving van De Baseline informatiebeveiliging Overheid (BIO). In onze managementletter noemden wij een aantal trends in IT en spiegelden wij de IT-ontwikkelingen binnen gemeente Diemen aan deze trends. Voor onze bevindingen verwijzen wij hiernaar.

Wij concluderen, op basis van onze beoordeling van de door de accountant van Duo+ uitgevoerde werkzaamheden, dat de algemene IT-beheersmaatregelen, voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole van de gemeente Diemen, toereikend zijn.

Daarnaast concluderen wij dat er over boekjaar 2021 niet kan worden gesteund op de controls in de factuurbehandelingsapplicatie van het financieel pakket. Deze geconstateerde tekortkomingen hebben geen invloed op onze controle. Wij hebben rekening gehouden met het risico van deze mogelijke tekortkoming in de interne beheersing en hebben de controle op inkoopfacturen daarom volledig gegevensgericht uitgevoerd.

Wij verwijzen voor aanbevelingen ten aanzien van automatisering naar het accountantsverslag dat door de accountant van Duo+ is verstrekt bij de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling en de daaronder liggende rapportage van de IT-audit.

7.10. Vennootschapsbelasting (Vpb)

Diemen heeft, hierin extern bijgestaan, geïnventariseerd welke activiteiten voor mogelijke heffing van vennootschapsbelasting in aanmerking komen. Deze inventarisatie is gebaseerd op intern onderzoek op basis van wetsuitlegging door VNG, Ministerie van Financiën en Belastingdienst. In de heffing worden de activiteiten van het Grondbedrijf en de inkomsten die de gemeente genereert uit afval betrokken. Ter discussie staat of de activiteit reclame ook meegenomen moet worden in de Vpb aangiftes. In februari 2021 is een gesprek geweest met de Belastingdienst. In dit gesprek zijn de standpunten met betrekking tot Grondbedrijf besproken.

De Vpb-aangifte van 2020 is ingediend en vastgesteld. Rekening houdend met de voorbelasting ontstaat er een verrekenpositie ter hoogte van € 12.997 uit hoofde van aanslagjaar 2020. Tegen deze aangifte is bezwaar ingediend door de gemeente Diemen voor het onderdeel reclame-inkomsten. Voor 2021 is ondanks het bezwaar een voorlopige aanslag ingediend ter hoogte van € 16.776 en als laste verwerkt in de jaarrekening uit hoofde van Vpb.

8. Evaluatie bevindingen rechtmatigheid en getrouwheid

Uit onze jaarrekeningcontrole zijn fouten en onzekerheden geconstateerd, deze zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening. De afwijkingen inzake rechtmatigheid kunnen niet worden gecorrigeerd.

Inhoudelijk zijn er over de jaarrekening 2021 en de doorgevoerde correcties geen meningsverschillen geweest met uw organisatie.

Onderstaande tabel geeft daarvan een samenvatting. Getrouwheidsbevindingen werken ook door in de bevindingen voor rechtmatigheid.

Betreft	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
	Fout	Onzekerheid	Fout	Onzekerheid
Sportbedrijf		200.000		200.000
Productieverantwoordingen Sociaal Domein				712.000
Onzekerheid Prestatielevering PGB's				427.000
Europese aanbesteding			1.321.000	
TOTAAL		200.000	1.321.000	1.339.000

Voor een goedkeurende controleverklaring is de maximaal toelaatbare fout op basis van de materialiteit € 1.519.000 voor fouten en voor onzekerheden € 4.557.000. We hebben een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

8.1. Verwerking van geconstateerde afwijkingen

Onze controle heeft tot meerdere tekstuele en cijfermatige correcties geleid in de balans, de staat van de baten en lasten en in de toelichtingen van de jaarrekening 2021.

Inhoudelijk zijn er over de jaarrekening 2021 en de doorgevoerde correcties geen meningsverschillen geweest met uw organisatie.

De aanpassingen naar aanleiding van onze controle zijn doorgevoerd in de definitieve versie van de jaarstukken 2021. Een volledige lijst van zowel tekstuele als cijfermatige correcties naar aanleiding van onze controle hebben wij gecommuniceerd aan de ambtelijke organisatie en deze is beschikbaar.

9. Overige onderwerpen

9.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing

Onze controlestandaarden schrijven voor dat wij kennisnemen van de maatregelen die door gemeente Diemen zijn getroffen om de risico's van fraude en overtreding van wet- en regelgeving te identificeren en te beheersen.

Gemeente Diemen heeft beleid dat gericht is op het systematisch identificeren en beheersen van deze risico's. Wij constateren dat er in de bedrijfsvoering belangrijke maatregelen zijn getroffen om dergelijke risico's te beheersen. Deze maatregelen bestaan hoofdzakelijk uit het toewijzen van taken en verantwoordelijkheden, het realiseren van functiescheiding, procedures, intern toezicht en externe controle.

Naar onze mening wordt het risico van (materiële) fraude en overtreding van wet- en regelgeving hierdoor aanzienlijk teruggebracht. Wij adviseren hierbij nog wel om als onderdeel van het risicomanagementsysteem periodiek een separate risicoanalyse op deze thema's uit te voeren en daarbij te evalueren of er voldoende beheersingsmaatregelen zijn getroffen. Wij verwijzen hiervoor naar onze bevindingen die wij in onze managementletter hebben gerapporteerd.

Onze eigen controlewerkzaamheden hebben overigens geen relevante afwijkingen van wet- en regelgeving of aanwijzingen voor fraude aan het licht gebracht. Daarbij merken wij nog wel op dat van ons niet verwacht kan worden dat elke overtreding van wet- en regelgeving of fraude door ons ontdekt wordt. Dat heeft onder andere te maken met het mogelijk opzettelijke karakter van dergelijke overtredingen en fraude.

9.2. Onafhankelijkheid

Het waken voor onze onafhankelijkheid is primair onze eigen (vaktechnische) verantwoordelijkheid. Daarvoor treffen wij – overeenkomstig onze standaarden en interne kwaliteitsprocedures – diverse maatregelen. Op basis van de uitvoering van deze maatregelen kunnen wij bevestigen dat wij de controleopdracht voor de jaarstukken van gemeente Diemen op onafhankelijke wijze hebben kunnen uitvoeren en afronden.

Met betrekking tot het verslagjaar 2021 hebben wij geen werkzaamheden verricht naast onze controlewerkzaamheden en de daaruit voortvloeiende advisering.

10. Slot

Wij vertrouwen erop u met dit accountantsverslag voldoende te hebben geïnformeerd over onze controlebevindingen en u van dienst te zijn geweest met de vermelde ontwikkelingen en aanbevelingen.